

ΘΕΜΑΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ – Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ – 2000

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κωνσταντίνος Θεοτόκης, Η τιμή και το χρήμα

(απόσπασμα)

(Σύνδεση με τα προηγούμενα)

Η σιόρα Επιστήμη δέχεται την επίσκεψη του θείου του Αντρέα. Της ζητάει 1.000 τάλαρα για προίκα. Αυτή επιμένει ότι μόνο 300 μπορεί να δώσει. Ο Αντρέας, όταν μαθαίνει την τελική απάντησή της, αποφασίζει να δουλέψει, για να ξεχρεώσει το σπίτι, που πρόκειται να πουληθεί. Εγκαταλείπει στο σπίτι τη Ρήνη, που είναι έγκυος, ψαρεύει και πουλάει τα ψάρια στην αγορά. Εκεί τον βρήκε η σιόρα Επιστήμη και του ζητάει να συζητήσουν. Αυτός δε δέχεται και τη διώχνει. Στην απελπισία της αρπάζει ένα μαχαίρι και τον χτυπάει σκληρά στο μπράτσο. Ενώ την πιάνουν οι αστυνομικοί, λέει του Αντρέα: "Μη μου χάσεις το σπίτι μου. Πάρ' το κλειδί του κομού και σύρε να σου τα δώκει όλα όσα έχω ο άντρας μου· όλα· μόνο διαφέντεψέ * με στο δικαστήριο. Ανάθεμά τα τα τάλαρα!"

Ο Αντρέας, που η πληγή του είναι επιπόλαιη, τρέχει χαρούμενος στο σπίτι του. Δε βρίσκει τη Ρήνη. Πηγαίνει έπειτα στο σπίτι της και της λέει τα νέα.

διαφεντεύω· υπερασπίζομαι

[Ανάθεμά τα τα τάλαρα]

Εκείνη εκοίταξε πονεμένη τα αδέρφια της, εκατέβασε το βλέφαρο και δεν του αποκρίθηκε.

"Γιατί δε χαίρεσαι;" την ερώτησε.

Κι αυτήν τη στιγμή εμπήκε στο σπίτι ο γέροντας ο Τρίνκουλος. Έτρεμε όλος, αχνός, λιγνός, φοβισμένος, με μάτια που το κρασί από τόσα χρόνια τού τα' χε θολώσει. Μα τώρα ήταν ξενέρωτος κι εδάκρυζε. Είχε ακούσει τα τελευταία τα λόγια του Αντρέα κι αγκάλιασε μ' αγάπη τη θυγατέρα του. Κι εκεί δεν εμπόρεσε πλια να βαστάξει. Ένα αναφιλητό βαρύ βαρύ του ετίναξε τα στήθη κι εμούγκρισε για να μην ξεφωνίσει το κλάμα.

Κι ο Αντρέας στενοχωρημένος εκοίταζε τα δύο πλάσματα, που αγαπιόνταν, που υπόφερναν εξαιτίας του και που τώρα δεν εμιλούσαν. Τέλος ο πατέρας της είπε, σφίγγγοντάς την στην αγκαλιά του: "Σ' εδυστύχεψε!"

Δεν είπε ποιος. Ο νους του ήταν ίσως για τη γυναίκα του, μα ο Αντρέας ενόμιζε πως τα λόγια τον εχτυπούσαν εκείνον, κι είπε: "Εφταιξα· μα τώρα εδιορθώθηκαν όλα. Την Κυριακή βάζω στεφάνι. Εδώ τα κλειδιά του κομού· είπε να μου τα δώκεις τα χίλια".

"Και ξαναγοράζεις" του 'πε η Ρήνη πικρά "και την αγάπη; Ω, τι έκαμες!"
Κι εβάρθηκε να κλαίει.

"Την αγάπη;" ερώτησε αχνίζοντας· "και δεν την έχω;"

"Όχι!" του αποκρίθηκε "όχι! για λίγα χρήματα ήσουν έτοιμος να με πουλήσεις και χωρίς αυτά δε μ' έπαιρνες· πάει τώρα η αγάπη. Επέταξε το πουλί!"

"Θα ξανάρθει" της απολογήθηκε λυπημένος, "στη ζεστή τη φωλιά του. Η ζωή μας θα' ναι παράδεισος!"

"Όχι!" του 'πε· "έπειτα απ' ό,τι έκαμες όχι! κι α σ' αγαπούσα, δε θα ερχόμουν μαζί σου. Είμαι δουλεύτρα· ποιόνε έχω ανάγκη;" Και σε μία στιγμή ξακολούθησε: "Γιατί ν' αδικηθούν τα αδέρφια μου;"

"Σ' εδυστύχεψε!" είπε πάλι πικρά ο πατέρας, που τώρα ήταν ξενέρωτος. "Γιατί να μην τα δώσει από την αρχή όπως τση τό 'πα; Ανάθεμά τα τα τάλαρα!"

"Πάμε!" είπε ο Αντρέας.

"Όχι!" του 'πε μ' απόφαση· "εδώ είναι ο χωρισμός μας· θα πάω σε ξένα μέρη, σε ξένον κόσμο, σ' άλλους τόπους· θα δουλέψω για με και για να κουναρήσω* το παιδί που θα γεννηθεί. Θα μου δώσει η μάνα γράμματα για να 'βρω αλλού εργασία· θα τα πάρει από τες κυράδες της. Όχι, δεν έρχομαι! Είμαι δουλεύτρα· ποιόνε έχω ανάγκη;" Κι έπειτα από μία στιγμή σα ν' απαντούσε σε κάποια της σκέψη εξαναφώναξε: "Δεν έρχομαι, δεν έρχομαι!"

Ο Αντρέας την κοιτάζε ξεταστικά κι εκατάλαβε πως όλα τα λόγια θα 'ταν χαμένα.

"Ανάθεμά τα τα τάλαρα!" εφώναξε πάλι απελπισμένος. "Πάει η ευτυχία μου!"

Κι εβγήκε στο δρόμο.

κουναρώ· μεγαλώνω, ανατρέφω

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Το διήγημα "Η τιμή και το χρήμα" ανήκει στη δεύτερη φάση της συγγραφικής δημιουργίας του Κ.Θεοτόκη. Ποιον κοινωνικό προβληματισμό προβάλλει ο συγγραφέας στα έργα της φάσης αυτής, όπως φαίνεται από το απόσπασμα που σας δόθηκε;

Μονάδες 15

2. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους χρησιμοποιεί ο Κ.Θεοτόκης στο κείμενο αυτό και τι επιτυγχάνει με καθένα από αυτούς;

Μονάδες 20

3. "Τινάζοντας από πάνω της όλες τις κοινωνικές προκαταλήψεις η νεαρή ηρωίδα (η Ρήνη) απελευθερώνεται κοινωνικά και ηθικά" (Γ.Δ.Παγανός). Πώς επαληθεύεται η άποψη αυτή με βάση το απόσπασμα του Κ. Θεοτόκη;

Μονάδες 20

4. Ποιοι λόγοι ωθούν καθένα από τους δύο άντρες στο απόσπασμα του Κ.Θεοτόκη να αναφωνήσει τη φράση: **"Ανάθεμά τα τα τάλαρα!"**; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε δύο παραγράφους.

Μονάδες 25

5. Σε τι διαφέρει η συμπεριφορά της νεαρής ηρωίδας του Κωνσταντίνου Χατζόπουλου, στο απόσπασμα που σας δίνεται παρακάτω, από τη συμπεριφορά της Ρήνης στο κείμενο του Κ.Θεοτόκη;

Μονάδες 20

Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, Ο Πύργος του Ακροποτάμου (απόσπασμα)

Η Φρόσω του Κρανιά τα πλούτη του αγαπητικού δεν τα λογάριασε ολότελα, ούτε και τα ήξερε την πρώτη αρχή, όταν τον αντίκρισε κάτω από το μπαλκόνι του επαρχείου ένα δειλινό. Τα μάτια του είδε μόνο που την κοιτάζανε παράξενα, τα μάγουλά της θυμάται που ξανάψανε και το γιασεμί που μοσκοβολούσε από την αυλή. Τίποτες άλλο, τίποτες άλλο. Τα πλούτη η μάνα τής τα θύμιζε κατόπι, εκείνη της πρωτάνοιξε τα μάτια στο ισοφάρισμά τους με το φτωχό σόι του Κρανιά. Κι αλήθεια τη συμβούλεψε, τη φοβέριξε, την έδειρε κιόλας, μ' από τ' άλλο μέρος της έβαλε και το πρώτο κοκκινάδι στα μάγουλα, της έκοψε τα πρώτα σγουρά στο μέτωπο και τη μάλωσε να μη βγει άλλη φορά όξω στο μπαλκόνι αχτένιστη κι ανάλλαγη, όπως συγύριζε το σπίτι. Αυτή στην αρχή πετιότανε κει, σα μάντευε το πέρασμα του νιου, δίχως να το θέλει, δίχως να το νιώθει. Ύστερα βέβαια άλλαξε κι αυτή, χόρεψε όπως της λαλούσαν όλοι γύρω της, όπως τη δασκαλεύανε προεστές και φιλενάδες, ύστερα ξύπνησε μέσα της κι αυτής η φυσική έννοια, που έχει κάθε κόρη δίχως προίκα, πώς να σιγουρευτεί. Και σιγουρεύτηκε καλά. Αν σιγουρευόταν αλλιώςίκα, αν το δόκανο έπιανε τα πλούτη, τότε θα' ταν όλα καλά καμωμένα, όλοι θα της κάναν τόπο να περάσει. Τώρα όμως ...